

Nowości wydawnicze

Człowiek dobry



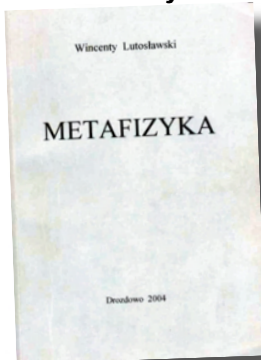
Hajduk Edward, *Człowiek dobry*, Kraków 2005, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, stron 72.

Człowiek dobry – publikacja, która ukazała się w Krakowie, w Oficynie Wydawniczej „Impuls” (2005). Frapujący nagłówek intryguje i zaciekawia, choć problem jest odwieczny, nie tylko w kulturze, ale też refleksyjnym myśleniu jednostki. Zgromadzone, wieloletnie doświadczenia uczonego Edward Hajduka poprzedza mottom z *Traktatu o dobrej robocie* Tadeusza Kotarbińskiego. Interpretowanie świata nie może być – rzecz oczywista – przedmiotem dociekań jednej tylko dyscypliny naukowej. Osobliwość ta wskazuje na niekończące się konstrukcje intertekstualne. Wzór człowieka dobrego, nie przypadkiem, zaliczany jest do kategorii tych składników kultury określonej grupy społecznej, które są bezspornym świadectwem jej odrębności, a co więcej – decydują o tożsamości. Autor dzieła ma niekwestionowane kompetencje do ustalania kryteriów moralnego wartościowania członków grup, choć jak wiemy wkroczenie na niełatwy grunt aksjologicznych rozważań nie jest sprawą łatwą. Dostrzegając zmiany, którym ulegał wzór dobrego człowieka na przestrzeni wieków, Hajduk precyzyjnie rozróżnił znaczenie pojęcia „wzór” i „ideał” (s. 19).

Książka jest dokumentem przeobrażeń zaszłych w przeszłości a jednocześnie świadectwem czystości intencji oraz działań pedagoga, socjologa i znakomitego znawcy kultury. Do pisarstwa Edwarda Hajduka odnieść można bowiem formułę historiozoficzną Norwida: „Pisząc proste fakta był głęboki”. W tym właśnie, w sposób szczególny, ujawnia się wyraźnie estetyczna zasada pisarstwa Profesora. Widać, że panując nad językiem, mocuje się z nim nieustannie, by „odpowiednie dać rzeczy słowo”. Bardzo to znamienne, choć język fachowy, precyzyjny, a warsztat rzetelny. Dobrze więc się stało, że Hajduk „kusi” tytułem *Człowiek dobry*, a książkę znalazła swoje miejsce na rynku księgarskim. Nowe odczytanie odwiecznego problemu uświadamia i uprzytamnia, że rzecz całą można, a nawet trzeba widzieć inaczej. O co tu idzie, dowie się każdy, kto sięgnie po lekturę – choćby z ciekawości.

Pola Kuleczka

Metafizyka



Wincenty Lutosławski *Metafizyka*; tekst do druku przygotował, wstępem i przypisami opatrzył oraz indeks sporządził Tomasz Mróz, Drozdowo: Muzeum Przyrody w Drozdowie 2004, stron XXXI + 253.

Prezentowana książka jest kolejnym owocem prac doktora Tomasza Mroza (adiunkta w Zakładzie Historii Filozofii w Instytucie Filozofii UZ) nad spuścizną Wincentego Lutosławskiego. Wśród innych dokonań Mroza na uwagę zasługują wysoko oceniony przez recenzentów doktorat (*Wincenty Lutosławski – platonik i neomesjanista* 2004 r.), którego część ukazała się już w postaci książkowej, jak też szereg publikacji (zob. <http://publikacje.uz.zgora.pl>).

Dzięki pracy zielonogórskiego historyka filozofii, dzieło Lutosławskiego – spoczywające w maszynopisie i wcześniej nieznanne badaczom – stało się dostępne dla szerokiego grona polskich czytelników. „*Metafizyka* – jak pisze we wstępie Mróz – jest najpełniejszym przedstawieniem poglądów filozoficznych Lutosławskiego w systematycznej, dojrzałej formie” (s. XV). W swym dziele polski filozof „dopracował problematykę rozwoju światopoglądów, stworzył teorię cech osobowości oraz dokonał autonomizacji zagadnienia odkrycia Boga” (s. XVI). Praca ta składa się z trzech części: „Klasyfikacja poglądów na świat”, „Teoria osobowości”, „Odkrycie Boga”. Część pierwsza pokrywa się tematycznie z angielską książką Lutosławskiego *The knowledge of reality* (London 1930), jest jednak od niej pełniejsza i ponad dwadzieścia lat późniejsza. Część druga ma swój odpowiednik w angielskim maszynopisie *Personality*, którego fragmenty zostały opublikowane, natomiast część trzecia nie była dotychczas publikowana. Trzydziestoletni podział metafizyki odzwierciedla trzy najważniejsze – zdaniem Lutosławskiego – sfery ludzkiego poznania: świat zewnętrzny, człowieka oraz Boga.

W pierwszej części swej pracy Lutosławski zastosował heglowskie narzędzie dialektycznej triady. „Ewolucja klasyfikowanych poglądów na świat – pisze Mróz – dokonuje się na zasadzie konfliktu, przeciwieństwa i późniejszego pogodzenia tezy z antytezą w syntetycznej jedności, będącej punktem wyjścia – tezą – dla kolejnej antytezy” (s. XVI). „Poglądem ostatnim i najdojrzalszym jest mesjanizm, posłannictwo narodowe. Jest zwieńczeniem historii problemowego rozwoju filozofii i ostateczną światopoglądową możliwością ewolucji jednostki” (s. XVIII). Lutosławski traktował mesjanizm jako jedno z rozwiązań problemu relacji człowieka i bytu, wskazując jednocześnie, że istnieje „więź łącząca m.in. Platona, odkrywcę spirytualizmu, z mesjanizmem polskim, która tym samym wyznaczała zakres *philosophia perennis*”. Okazywało się więc, że „mesjanizm nie wyrasta jedynie z polskiej literatury, z dziewiętnastowiecznego romantyzmu, lecz jego rzeczywiste korzenie sięgają antycznej tradycji filozoficznej” (s. XVIII).

„System filozoficzny Lutosławskiego – pisze Mróz – [...] był świadomie konstruowany jako światopogląd personalistyczny, w dwudziestowiecznym sensie terminu” (s. XIV). Personalistyczną wizję człowieka odnajdujemy w drugiej części *Metafizyki*. Przedstawił w niej Lutosławski klasyfikację cech osobowości oraz teorię osobowości, które zyskują swe uzasadnienie w części pierwszej, tworząc łącznie z nią oryginalną antropologię – spirytualistyczną i eleuterystyczną, z silnie zaakcentowanym pierwiastkiem mesjanizmu narodowego. Zdaniem Lutosławskiego cechy osobowości – będące narzędziami, jakimi Bóg obdarza człowieka – oraz te umiejętności, które człowiek sam wypracował, to środki do osiągnięcia mesjanistycznego celu. Mając na uwadze osobniczy – jednostkowy – aspekt tego celu Lutosławski pisał: „[Ś]więtość ukazuje nam długą drogę od takiego stanu, w którym już grzeszyć nie może, od nieopanowanej swawoli do niczym niezachwianej cnoty” (s. 126).

Cel każdej jednostki wpisany jest w mesjanistyczny cel zbiorowości ludzkiej. Niezbędne jest właściwe jego rozpoznanie, czyli umiejętność odkrycia posłannictwa, powołania, którego udziela ludziom Bóg. Ostatnia część *Metafizyki* – „*Odkrycie Boga*” – temu właśnie służy, wskazując drogi do odkrycia Bożego zamiaru wobec człowieka. Zdaniem Lutosławskiego odkrycie Boga możliwe jest na czterech drogach. Jakże to są drogi, Czytelnik może się przekonać sam, sięgając po dzieło polskiego neomesjanisty – wreszcie powszechnie dostępne dzięki wysiłkom dra Tomasza Mroza. Co jednak najważniejsze, praca ta pozwala poznać nowe źródło do badań nad filozofią Lutosławskiego. Do pewnego stopnia pozwoli też rzucić nowe światło na polską filozofię XX wieku, w którym to okresie istniały – oprócz szkoły Kazimierza Twardowskiego – inne stanowiska filozoficzne, o czym się często zapomina.

Stanisław Hanuszewicz

Propositiones: prezentacja najmłodszego pokolenia zielonogórskich filozofów



Propositiones Prace zebrane pod redakcją Tomasza Mroza i Marcina Sieńki, Zielona Góra: Instytut Filozofii Uniwersytetu Zielonogórskiego 2005, stron 185.

Tom zatytułowany *Propositiones* jest zbiorem tekstów napisanych przez młodych naukowców związanych z Instytutem Filozofii Uniwersytetu Zielonogórskiego. Z inicjatywą wydania tego tomu wystąpili, w ubiegłym roku, doktorzy: Tomasz Mróz i Marcin Sieńko – pracownicy IF. Zamiarem ich było zaprezentowanie „tych, których w różnym stopniu można nazwać wychowankami

Instytutu” (s. 5). Redaktorzy tej pozycji pragnęli jednocześnie, aby przygotowywany przez nich zbiór artykułów „stał się wizytówką najmłodszego pokolenia zielonogórskich filozofów” (s. 5).

W *Propositiones* czytelnik znajdzie teksty czternastu młodych naukowców, związanych poprzez pracę lub studia z Instytutem Filozofii UZ. Są wśród nich absolwenci IF, doktoranci przygotowujący w naszej uczelni swe dysertacje, jak też osoby, które już obroniły swoje prace doktorskie w Instytucie Filozofii UZ. Autorami poszczególnych artykułów są kolejno: Piotr Bylica („Rola naturalizmu w nauce: argument na rzecz eksternalizmu”), Stanisław Hanuszewicz („Falibilizm jako antidotum na fundamentalizm”), Ewa Jędrzejowska („Fotograficzne umowy. Przemiana etosu fotografii w jej mit”), Paulina Kłos („Max Scheler – Fenomenologiczny wgląd w istotę człowieka”), Paweł Łupkowski („Czy zagadnienie SI jest pseudoproblemem?”), Michał Markiewicz („O dwóch interpretacjach myśli Stanisława Brzozowskiego”), Tomasz Mróz („Miejsce Platona w historii metafizyki według Wincentego Lutosławskiego”), Anna Podedworna („W oczekiwaniu dobra – reakcja na świat w utworach Franza Kafki”), Marcin Sieńko („Floriana Znanieckiego paradygmat kulturalistyczny”), Tomasz Turowski („Hermeneutyka Stanisława Brzozowskiego”), Jacek Uglik („Człowiek zbuntowany. Bakunina i Stirnera zmagania z wolnością”), Mariusz Urbański („O rozumowaniach abdukcyjnych”), Paweł Walczak („Józef Tischner jako fenomenolog”), Maciej Witek („Semantyczny deflacionizm a pragmatyka inferencyjna”).

Rozpiętość tematyczna artykułów znajdujących się w *Propositiones* świadczy o tym, że w Instytucie Filozofii UZ udało się stworzyć warunki umożliwiające rozwój naukowcom o różnorodnych zainteresowaniach filozoficznych, co jest dużą zaletą naszego zielonogórskiego środowiska. W niniejszym tomie znajdziemy więc teksty poruszające zagadnienia z logiki, epistemologii, filozofii języka, historii filozofii, w tym filozofii polskiej, filozofii nauki oraz filozofii kultury.

Każdy z zamieszczonych w *Propositiones* tekstów został poddany recenzji. Recenzentami byli profesorowie z naszej uczelni, a także z innych ośrodków akademickich: Lilianna Kiejzik (UZ), Jan Kurowicki (UZ), Ryszard Palacz (UZ), Jerzy Szymura (UJ), Andrzej Wiśniewski (UAM) oraz Wojciech Żelaniec (UZ). „Wszystkim wymienionym tu profesorom – pisząc wstępnie redaktorzy – należą się słowa podziękowania za przeczytanie i wyrażenie pozytywnej opinii o zaprezentowanych w tym tomie pracach. Słowa podziękowania kierujemy również do prof. Krzysztofa Kaszyńskiego, który będąc dyrektorem Instytutu popierał inicjatywę *Propositiones*” (s. 6). Do tych słów podziękowania dołączają się także autorzy zamieszczonych w tym tomie tekstów. Szczególne słowa uznania należą się jednak redaktorom *Propositiones* za trud włożony w przygotowanie tej książki. Czytelników naszego *Miesięcznika* zachęcamy do sięgnięcia po lekturę *Propositiones*, pozwalającą poznać dotychczasowe prace młodych naukowców z IF, jak też kierunki ich dalszych badań.

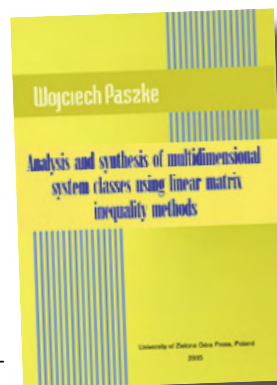
Stanisław Hanuszewicz

Analysis and synthesis of multidimensional system classes using linear matrix inequality methods

Wojciech Paszke

Publikacja z serii „Prace naukowe z Automatyki i Informatyki”

Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego 2005, stron 188, Tom 8



W czerwcowym wydaniu *Miesięcznika Społeczności Akademickiej UZ* zaprezentowaliśmy serię siedmiu monografii naukowych opracowanych na podstawie obronionych, wyróżniających się rozpraw doktorskich. Seria nosząca nazwę „Prace naukowe z Automatyki i Informatyki” poszerzyła się o kolejną publikację zatytułowaną: „Analysis and Synthesis of Multidimensional System Classes Using Linear Matrix Inequality Methods” autorstwa Wojciecha Paszke.

Publikacja przedstawia układy wielowymiarowe stanowiące szczególnie ważną, z punktu widzenia potencjalnych zastosowań, klasę układów. Liczba tego typu układów rośnie wraz z postępującym rozwojem technicznym, który wymusza zainteresowanie takimi układami. Ze względu jednak na złożoność strukturalną układów wielowymiarowych, najważniejszym zagadnieniem stało się zastosowanie metod komputerowych w procesie wspomagania projektowania i analizy tychże układów. Okazało się jednak, że zastosowanie klasycznych metod, tj. spektralnych metod w celu rozwiązania problemów analizy i syntezy układów wielowymiarowych jest bardzo ograniczone, a w większości przypadków wręcz niemożliwe. Ponadto, występowanie niepewności, zakłóceń i opóźnień w znacznym stopniu zwiększa złożoność obliczeniową rozpatrywanych problemów analizy i syntezy. Dlatego wciąż poszukuje się odpowiedniego formalizmu matematycznego, umożliwiającego zapisanie wielu problemów analizy i syntezy układów wielowymiarowych i ich klas, w postaci pozwalającej na zastosowanie szerokiego wachlarza efektywnych metod numerycznych.

Aby osiągnąć założony cel, tj. efektywnego użycia obliczeń numerycznych, Autor pracy zastosował metody liniowych nierówności macierzowych do sformułowania wybranych problemów analizy i syntezy układów wielowymiarowych w postaci umożliwiającej ich rozwiązanie w czasie wielomianowym. W szczególności wykazano efektywność zastosowanych metod do sformułowania i rozwiązania tych problemów analizy i syntezy, które uwzględniają wpływ niepewności parametrów modeli, zakłóceń i opóźnień.

Ponadto, w ramach pracy, zaimplementowano zestaw procedur numerycznych dedykowany na potrzeby analizy i syntezy rozważanych klas układów z uwzględnieniem opracowanych wyników teoretycznych. Zestaw ten został opracowany dla środowiska Matlab, z wykorzystaniem dwóch modułów optymalizacyjnych: LMI Control Toolbox oraz SeDuMi.

Marcin Mrugański

Die Sprache in statu movendi – Sprachentwicklung zwischen Kontinuität und Wandel

Nowa publikacja w Instytucie Filologii Germańskiej

W renomowanym wydawnictwie niemieckim *Winterverlag* w Heidelbergu ukazał się drukiem pierwszy tom monografii prof. Michała Kotina pt. *Die Sprache in statu movendi – Sprachentwicklung zwischen Kontinuität und Wandel*. Bd. 1 *Einführung – Nomination – Deixis* („Język in statu movendi. Rozwój języka między kontynuacją a zmianami”, tom 1 „Wstęp – Nomina



– Deiksis”). Monografia jest złożona w hołdzie św. pamięci profesora Augustyna Mańczyka, z którym jej autora łączyła wieloletnia przyjaźń oraz wspólne zainteresowania naukowe. W swojej nowej książce Michaił Kotin przedstawia koncepcję powstania i rozwoju języka opierającą się na organologicznym podejściu, którego głównym źródłem są wnioski zawarte w pracach Wilhelma Humboldta. Autor rozpatruje humboldtowską teorię języka jako organizmu odzwierciedlającego duchowy układ narodu na tle współczesnych poglądów wywodzących się ze strukturalizmu i innych nurtów pozytywistycznych. W centrum uwagi znajduje się polemika z instrumentalistycznym podejściem do języka jako narzędzia do traktowanych ściśle pragmatycznie celów komunikacji. Język w ujęciu autora to przede wszystkim specyficzny kanon o charakterze kognitywno-aksjologicznym, którego pochodzenie i rozwój jest wynikiem spostrzegania świata przez człowieka. Znak językowy – zarówno w postaci słowa, jak i leksemów innego rodzaju – posiada według M. Kotina ontologiczną motywację, bądź to zasadnicze afekty motywowane lękiem, radością i innymi czynnikami sfery emocjonalnej lub imitacją dźwięków przyrody. Autor wychodzi z założenia, iż sfera onomatopeiczna odgrywa w powstaniu i rozwoju znaku językowego znacznie większą rolę niż jest to zazwyczaj uważane w badaniach semiotycznych, a co za tym idzie, analiza etymologiczna powinna w większym stopniu niż dotychczas uwzględniać nominację afektywno-imitacyjną. Drugi historyczny typ nominacji językowej to powstanie znaków motywowanych „mitologicznie”. Jej trzeci typ to tzw. „motywacja racjonalna”. Ważną, chociaż wbrew wielu teoriom nie pierwotną funkcję, pełni również „nominacja intencjonalna”, która zdaniem autora nie tworzy źródła języka, lecz występuje jako kolejny historyczny typ nominacji. Monografia zawiera badania nad etymologią, historyczną analizę złożonych słów i derywatów, frazeologizmów, wyrazów metaforycznych i metonimicznych, zapożyczeń oraz nazw własnych. Ostatni rozdział 1 tomu to zarys diachronicznej teorii deiksisu. Planowany drugi tom będzie poświęcony wybranym aspektom historii kategorii gramatycznych, składni oraz historycznie ukierunkowanej teorii dyskursu. Publikacja została dofinansowana ze środków Dziekana Wydziału Humanistycznego, w związku z czym jej autor prof. Michaił Kotin wyraża swoje podziękowania ówczesnemu dziekanowi Wydziału, a obecnemu JM Rektorowi UZ prof. Czesławowi Osękowskiemu.

Paweł Truszkiewicz

dustrialnego. Ukazując na dominujący, krytyczny stosunek wobec nowego fenomenu, autor na przykładzie prac A. de Tocqueville'a udowadnia, że w początkach społeczeństwa masowego nie wszyscy badacze widzieli w nim zagrożenie dla cywilizacji. W rozdziale pierwszym przedstawiona została również panorama koncepcji kulturowych, próbujących wyjaśnić zagadnienie transformacji kulturowych. Szczególną uwagę poświęcono filozofii kultury G. Simmela, ujmującej kulturę jako zjawisko podległe bezwarunkowej, permanentnej cyrkulacji.

Następnie (w rozdziale 2) autor rozważa kompleks problematyki dotyczącej kultury masowego społeczeństwa. Podejście do tych zagadnień ewoluowało od radykalnie negatywnego w poglądach F. Nietzsche'go i „krytyki masowej kultury” J. Ortegi y Gasset, G. Le Bona, D. Riesmana, D. Macdonalda, Th. Adorno, M. Horkheimera i innych, do bardziej neutralnego i obiektywnego u badaczy drugiej połowy XX wieku (D. Strinati, J. Fiske, S. Hall i innych).

W rozdziale trzecim rozważany jest problem kształtowania się popularnej sztuki w warunkach społeczeństwa masowego (od momentu pojawienia się powieści popularnej). Ukazany zostaje związek sztuki popularnej z realistycznym paradygmatem; w tym kontekście przeanalizowane zostały realistyczne założenia kultury masowej i telewizji; wskazano na decydujący wpływ reklamy na kształtowanie się kultury telewizyjnej oraz sztuki popularnej. Szczegółowo przedstawiono historyczne odniesienia reklamy i sztuki w epoce społeczeństwa masowego: od kubizmu, poprzez futurizm, dadaizm, surrealizm i pop-art, aż po twórczość J. Koons'a. Wskazując na polisemiczność współczesnej kultury, wynikłą w ogromnej mierze z oddziaływań sztuki reklamy, podkreślono ważną rolę semiotyki w eksploracji tych zjawisk.

W rozdziale czwartym autor wyodrębnia oraz poddaje analizie główne nurty estetyczno-kulturowego funkcjonowania reklamy. Czyni to, wskazując na historyczno-metodologiczne trudności związane z wyjaśnieniem natury estetyczności oraz kłopoty różnorodnych koncepcji sztuki. W tym kontekście rozpatrzony zostaje wpływ globalnej kultury telewizyjnej na kondycję kultury symbolicznej oraz jej estetycznych wyznaczników. Wskazano również na rosnące znaczenie pierwiastków mitycznych w kulturze, sztuce i reklamie.

Stanisław Hanuszewicz



Reklama, sztuka i współczesna kultura

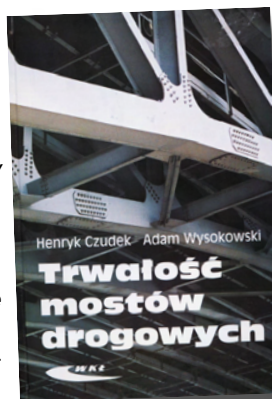
Roman Sapeńko, *Iskusstvo rieklamy w sovriemnojj kulturie*, Kijew 2005, Międzynarodnyj Fond W. Gorovica, stron 295.

(Roman Sapeńko, *Sztuka reklamy we współczesnej kulturze*, Kijów 2005, Międzynarodowa Fundacja W. Horowitza, publikacja w jęz. rosyjskim)

Miejsce reklamy we współczesnej kulturze oraz jej odniesienie do sztuki, to kwestie ciągle nie rozstrzygnięte. Reklama to integralna część najważniejszych zjawisk postindustrialnego społeczeństwa: telewizji, mass mediów, popularnej kultury oraz ewoluującej sztuki, postideologii i konsumpcji.

Monografia „Sztuka reklamy we współczesnej kulturze” jest próbą przeanalizowania zagadnień bezpośrednio i pośrednio związanych ze wspomnianymi wyżej zjawiskami.

W pierwszym rozdziale autor omawia społeczno-ekonomiczne procesy warunkujące formowanie się społeczeństwa masowego oraz jego wariantów – industrialnego i postin-



Trwałość mostów drogowych

Henryk Czudek, Adam Wysokowski

Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, Warszawa 2005, stron 92 + wkładka

Publikacja poświęcona metodom oceny oraz badań konstrukcji mostów drogowych, głównie wykonanych

ze stali, w aspekcie praktycznym. Podano podstawy trwałości mostów, propozycję uwzględnienia trwałości mostów w podziale na ich utrzymanie, krzywe degradacji i kategorie cech mostów oraz ich wpływ na trwałość obiektów mostowych, opisano także książki obiektów mostowych zawierające informacje zbierane przez jednostki administracyjne drogownictwa.

Odbiorcy: inżynierowie projektanci oraz pracownicy służb odpowiedzialnych za utrzymanie obiektów mostowych, jak również pracownicy naukowcy i studenci wydziałów wyższych uczelni technicznych o kierunkach drogownictwo i mostownictwo.